

SORUMLULUK BİLİNCİ

Sorumluluk; bir insanın görevlerini yerine getirip getirmediği, iman, amel, fiil, söz ve davranışlarının doğru olup olmadığı konusunda hesaba ¸ekilmesi demektir.

Kişinin kendi istek ve iradesi ile yaptığı ve yüklenmediği işlerin hesabını vermesi bundan dolayı hesaba ¸ekilmesi, İslâm, her insanın bir iradesi ve sorumluluğu bulunduğunu ve bu iradesini kullanmak suretiyle yapacağı işlerin tamamından sorumlu olduğunu bildirmiştir.

Bundan dolayı insanlar ve özellikle müslümanlar, yapacakları her işte sorumluyacekleri her sözde dikkatli olmak durumundadırlar. (Şamil İ.A)

Varlıklar içinde İnsan, Allah'ın Sorumluluk Teklifini Kabul Etmiştir

1573; 1616; 1606; 1614; 1617; 1575;
1593; 1614; 1585; 1614; 1590; 1618; 1606; 1614; 1575;
1575; 1604; 1618; 1571; 1614; 1605; 1614; 1575; 1606; 1614; 1577; 1614; 1593; 1614; 1604; 1614; 1609;
1575; 1604; 1587; 1614; 1617; 1605; 1614; 1575; 1608; 1614; 1575; 1578; 1616;
1608; 1614; 1575; 1604; 1618; 1571; 1614; 1585; 1618; 1590; 1616;
1608; 1614; 1575; 1604; 1618; 1580; 1616; 1576; 1614; 1575; 1604; 1616; 1601; 1614; 1571; 1614; 1576; 1614; 1610; 1618; 1606; 1614;
1571; 1614; 1606;
1610; 1614; 1581; 1618; 1605; 1616; 1604; 1618; 1606; 1614; 1607; 1614; 1575;
1608; 1614; 1571; 1614; 1588; 1618; 1601; 1614; 1602; 1618; 1606; 1614; 1605; 1616; 1606; 1618; 1607; 1614; 1575;
1608; 1614; 1581; 1614; 1605; 1614; 1604; 1614; 1607; 1614; 1575;
1575; 1604; 1618; 1573; 1616; 1606; 1587; 1614; 1575; 1606; 1615;
1573; 1616; 1606; 1614; 1617; 1607; 1615;
1603; 1614; 1575; 1606; 1614;
1592; 1614; 1604; 1615; 1608; 1605; 1611; 1575;
1580; 1614; 1607; 1615; 1608; 1604; 1611; 1575;

Biz emaneti, görevlere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten ¸ekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o ¸ok zalim, ¸ok cahildir. (Ahzab, 33/72)

Buradaki emanetten kasıt yerine getirilmesi gereken yükümlülükler ve farzlardır. Bunlarla birlikte halife kabul edilen insandan Allah'ın yapmasını istediği tüm fiiller bu emanet kapsamındadır. İnsan bu teklifi ve halifeliği kabul etti. Ancak görevler, yer ve dağlar bu yükümlünün ağırlığını taşıyamayacaklarından bundan vazge¸tiler. (Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, VI, 342)

İnsan İrade Sahidir; İyilik ve Kötülük; Seccedil;me İstidadına Sahiptir:

إِنَّا
هَدَيْنَاهُ
السَّبِيلَ
إِمَّا
شَاكِرًا
وَإِمَّا
كَفُورًا

Şüphesiz biz ona (doğru) yolu gösterdik. İster şükredici olsun ister nankör.
(İnsan, 76/3)

وَنَفْسٍ
وَمَا
سَوَّاهَا *
فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا
وَتَقْوَاهَا

Nefse ve onu biçimlendirene, Sonra da ona iyilik ve kötülükleri ilham
edene yemin ederim ki, (Şems, 91/7-8)

Sorumluluğunun Bilincinde Olmayan Bir Gafilin Kur’an’daki Portresi:

فَلَا
صَدَّقَ
وَلَا صَلَّى{31}
وَلَكِن
كَذَّبَ
وَتَوَلَّى {32}
ثُمَّ ذَهَبَ
إِلَى
أَهْلِهِ
يَتَمَطَّى {33}

أَوْلَى لَكَ
فَأَوْلَى {34}
ثُمَّ
أَوْلَى لَكَ
فَأَوْلَى {35}
أَيَحْسَبُ
الْإِنسَانُ
أَن يُتْرَكَ
سُدًى {36}

İşte o, (Peygamber'in getirdiğini) doğru kabul etmemiş, namaz da kılmamıştı. Aksine yalan saymış ve yüz çevirmişti. Sonra da çalım sata sata yürüyerek kendi ehline (taraftarlarına) gitmişti. Sana yazıklar olsun, yazıklar! Daha ne olsun, sana yazıklar olsun, yazıklar!

İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır! (Kiyame, 75/31-36)

Sizi Cehenneme Sokan Nedir?

مَا
سَلَكَكُمْ
فِي سَقَرَ {42}
قَالُوا لَمْ
نَكُ مِنَ
الْمُصَلِّي
06;َ {43} وَلَمْ
نَكُ
نُطْعِمُ
الْمِسْكِين
14; {44} وَكُنَّا
نَخُوضُ مَعَ
الْخَائِضِي
06;َ {45} وَكُنَّا
نُكَذِّبُ
بِيَوْمِ
الدِّينِ {46}
حَتَّى
أَتَانَا
الْيَقِينُ {47}

42- "Nedir sizi Sekar'a (cehennem'e) sokan?"

43- Suçlular der ki: "Biz namaz kılanlardan değildik."

44- "Yoksula da yedirmezdik."

45- "Boş şeylere dalanlarla dalar giderdik."

46- "Ceza gününü yalanlardık."

47- "Nihayet bize ölüm gelip çattı." (Müddessir, 74/42-47)

Her Şey Sorguya Çekilecektir. Ancak Sorgulanmayan Tek Varlık Allah’tır:

Peygamberler dahil bütün insanlar âhirette sorgulanacaklardır.

لَا يُسْأَلُ
عَمَّا
يَفْعَلُ
وَهُمْ
يُسْأَلُونَ

Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir. (Enbiya, 21/23)

Âyet ve hadislerde insanların nelerden sorgulanacağı bildirilmiştir. Bunları söyle sıralayabiliriz:

Başta Peygamberler Sorgulanacaktır:

Peygamberlere, peygamberlik görevini yapıp yapmadıklarından, fert ve toplumlara ise peygamberin davetine uyup uymadıklarından, sorulacaktır.

فَلَنَسْأَلَنَّالَّذِينَأُرْسِلَإِلَيْهِمْوَلَنَسْأَلَنَّالْمُرْسَلِينَ

“Kendilerine peygamber gönderilenlere (fert ve toplumlara) mutlaka soracağız ve peygamberlere de soracağız.” (A’râf, 7/6)

وَإِنَّهُلَذِكْرٌلَكَوَلِقَوْمِكَوَسَوْفَتُسْأَلُونَ

“(Ey Peygamberim!) Şüphesiz bu Kur’an, sana ve kavmine bir öğüt ve şereftir. Ondan sorulacaksınız.” (Zuhurf, 43/44) âyetleri bunun delilidir.

Allah, fert ve toplumlara peygamberlerin tebliğ ettiği emir ve yasaklara, helal ve haramlara, öğüt ve tavsiyelere uydular mı uymadılar mı diye; peygamberlere ise dînî kuralları insanlara tebliğ ettiler mi etmediler mi, fert ve toplumlar davete icabet ettiler mi etmediler mi, Kur’an ahkâmini uyguladılar mı uygulamadılar mı diye soracaktır. Şu âyetler de bu gerçeği ifade etmektedir:

İnsanlar da Peygamberlerin Getirdiklerinden Sorgulanacaklardır

وَيَوْمَيُنَادِيهِمْفَيَقُولُمَاذَاأَجَبْتُمُالْمُرْسَلِينَ

“Allah kıyamet günü onlara seslenir ve peygamberlere ne cevap verdiniz

der.” (Kasas, 28/65),

يَوْمَ
يَجْمَعُ
اللّهُ
الرُّسُلَ
فَيَقُولُ
مَاذَا
أُجِبْتُمْ
قَالُواْ لاَ
عِلْمَ لَنَا
إِنَّكَ
أَنتَ
عَلاَّمُ
الْغُيُوبِ

“O gün Allah, peygamberleri toplar ve onlara, ‘size (davetinize) ne derece
uyuldu’ der.” (Mâide, 5/109)

فَوَرَبِّكَ
لَنَسْأَلَن
14;ّهُمْ
أَجْمَعِيْن
14; (92) عَمَّا
كَانُوا
يَعْمَلُونَ

“Rabbine and olsun ki, onların hepsine yapmakta olduklarını mutlaka soracağız.”
(Hicr, 15/92-93)

Zerre Miktarı Hayrın Karşılığı Görülür

يَوْمَئِذٍ
يَصْدُرُ
النَّاسُ
أَشْتَاتًا
لِّيُرَوْا
أَعْمَالَهُ
05;ْ (6) فَمَن
يَعْمَلْ
مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ
خَيْرًا
يَرَهُ (7) وَمَن
يَعْمَلْ
مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ
شَرًّا

يَرَهُ(8)

O gün insanlar amellerini görmeleri (karşılığını almaları) için darmadağınık geri dönüp gelirler. Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür. (Zilzal, 99/6-8)

Allah Dileseydi Sizi Tek Bir Ümmet (Mü'minler) Yapardı

وَلَوْ شَاء
اللّهُ
لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً
وَاحِدَةً
وَلكِن
يُضِلُّ مَن
يَشَاء
وَيَهْدِي
مَن يَشَاء
وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا
كُنتُمْ
تَعْمَلُونَ

“Allah dileseydi hepinizi bir tek ümmet kılarđı; fakat O, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız.” (Nahl, 16/93) âyeti bu gerçeği ifade etmektedir.

İnsanın bilinçli olarak yaptığı her iş ameldir. Dolayısıyla insan dünyada bilerek ne yaparsa ondan sorumludur. Yaptığı iyi ve yararlı ise bunun mükâfatını, kötü ve zararlı ise cezasını görecektir.

قُلْ
أَطِيعُوا
اللَّهَ
وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ
فَإِن
تَوَلَّوا
فَإِنَّمَا
عَلَيْهِ مَا
حُمِّلَ
وَعَلَيْكُم
مَّا
حُمِّلْتُمْ
وَإِن
تُطِيعُوهُ
تَهْتَدُوا

" De ki; Âİlah'a itaat edin! Peygambere itaat edin! Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki o peygamber; kendisine yükletilenden ve siz de kendinize yükletilenden sorumlusunuz. Eğer itaat ederseniz doğruyu bulursunuz. " (Nûr, 24/54)

İyice Bilmediğin Şeyin Ardına Düşme

 َلاَ تَقْفُ
مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ
عِلْمٌ إِنَّ
السَّمْعَ
وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ كُلُّ
أُولئِكَ
كَانَ عَنْهُ
مَسْؤُولاً

“İyice bilmediğin şeyin ardına düşme ç ünkü güz, kulak ve kalp, bunların hepsi yaptıklarından sorumludur.” (İsrâ, 17/36) âyeti buna işaret etmektedir. Âyet altı hüküm içermektedir:

- Zanla hareket etmemek,
- Yalan söylememek,
- İftira etmemek,
- Yalancı şahitlik yapmamak,
- Körü körüne başkalarını taklit etmemek
- Sorumluluk.

İnsanın sorumlu olduğu şeyler ise Kur’an ve hadislerde özet olarak şöyle bildirilmektedir:

- İnsan; güzü, kulağı, eli, ayağı, dili ve kalbinin yaptıklarından, ilmi, ameli ve nimetlerinden,
- Yüneticiler, yünettiklerinden,
- Verilen söz ve yapılan sözleşmelerden,
- Peygamberler, dini tebliğ edip etmediklerinden,
- Fert ve toplumlar, ilâhî kurallara uyup uymadıklarından sorgulanacaklardır.

Yöneticiler yönettiklerinden sorgulanacaklardır

Hız. Peygamberin şu hadisi bütün insanların yönetici olduklarını ifade etmektedir:

أَنَّ
رَسُولَ
اللَّهِ (صعلم) قَالَ أَلَا
كُلُّكُمْ
رَاعٍ
وَكُلُّكُمْ
مَسْئُولٌ
عَنْ
رَعِيَّتِهِ
فَالْإِمَامُ الَّذِي
عَلَى
النَّاسِ
رَاعٍ وَهُوَ
مَسْئُولٌ
عَنْ
رَعِيَّتِهِ
وَالرَّجُلُ
رَاعٍ عَلَى
أَهْلِ
بَيْتِهِ
وَهُوَ
مَسْئُولٌ
عَنْ
رَعِيَّتِهِ
وَالْمَرْأَةُ ُ رَاعِيَةٌ
عَلَى أَهْلِ
بَيْتِ
زَوْجِهَا
وَوَلَدِهِ
وَهِيَ
مَسْئُولَةٌ
عَنْهُمْ
وَعَبْدُ
الرَّجُلِ
رَاعٍ عَلَى
مَالِ
سَيِّدِهِ
وَهُوَ
مَسْئُولٌ
عَنْهُ أَلَا
فَكُلُّكُمْ

رَاعٍ
وَكُلُّكُمْ
مَسْئُولٌ
عَنْ
رَعِيَّتِهِ

“Hepiniz y ml;neticisiniz ve hepiniz y ml;nettiklerinizden sorumlusunuz. Devlet başkanı y ml;neticidir ve y ml;nettiklerinden sorumludur. Erkek, e i ve  ccedil;ocuklarının y ml;neticisidir ve onlardan sorumludur. Kadın, e inin evinde y ml;neticidir ve y ml;netti inden sorumludur. Hizmet ccedil;i/i  ccedil;i i  verenin (uhdesine verdi i) malının/i inin y ml;neticisidir ve y ml;netti inden sorumludur.” (Buhari, Ahkam, 1; Tirmizi, Cihad, 27; Ebu Davud, İmare, 1)

Bu hadis t ml;m insanlara b ml;y ml;k bir ders i ccedil;ermektedir. Hatta bazı alimlere g ml;re bu hadis bekar olan insanları da kapsamaktadır.  ccedil; ml;nk ml; onlar da organlarından sorumludurlar. Emirlerle bağlanma ve yasaklardan ka ccedil;ınma hususunda organlar ki inin s ml;r ml;s ml; h ml;km ml;ndedir. (Canan, İbrahim, K ml;t ml;b-i Sitte Terc ml;me ve  erhi, VI, 421)

Herhalde bu sorumluluk bilinciyledir ki Hz.  ml;mer “Fırat”ın kenarında bir koyunu kurt kapa hesabı  ml;mer”den sorulur” demi tir.

Yine kıtlık yıllarında Medine”de tebdil-i kıyafet ederek halkı dola mı  ve yetim bir aileye geceleyin rastlad ında onlara “halinizi niye  ml;mer”e arz etmiyorsunuz.  ml;mer sizin bu halde oldu unuzu nasıl bilecek? dedi inde oradaki hanım “madem ki halimize vakıf olamayacak  ml;yleyse ne diye halife oldu?” diye cevap verdi.

Bunun  ml;zerine beyt”l-maldan un torbasını bizzat kendisi y ml;klenerek bu fakir aileye getirmi tir. Arkada ı ona “Ye Emira”l-M ml;minin, bırak ben taşıyayım” dedi inde; “ahirette de benim g ml;nahlarımı taşıyabilir misin?” diye cevap vermi tir.

B ml;t ml;n insanlar,  ml;stlendikleri g ml;revlerden sorumludurlar. Dolayısıyla her insan g ml;revini hakkıyla yapıp yapmad ından sorgulanacaktır.

Allah İnsanlara Vermiş Oldu u Nimetlerden Sorguya  ccedil;ekecektir

İnsanlar, nimetlerin   ml;kr ml;n ml; yerine getirip getirmedi lerinden sorgulanacaktır.

ثُمَّ
لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ
عَنِ
النَّعِيمِ

“Sonra o g ml;n nimetlerden mutlaka sorulacaksınız.” (Tekas ml;r, 102/8)

Serin Bir G ml;lgenin, So uk Sunun Dahi Hesabı Var

لَاتَزُولُ
قَدَمُابْنِ
آدَمَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ
مِنْعِنْدِ
رَبِّهِ
حَتَّى
يُسْأ.َلَ
عَنْخَمْسٍ
عَنْ
عُمُرِهِ
فِيمَ
أَفْنَاهُ
وَعَنْ
شَبَابِهِ
ف.ِيمَ

أَبْلَاهُ
وَمَالِهِ
مِنْأَيْنَ
اكْتَسَبَهُ
وَفِيمَ
أَنْفَقَهُ
وَمَاذَا
عَمِلَ
فِيمَا
عَلِمَ

"Kıyamet günü insan, beş şeyden sorulmadıkça bırakılmayacaktır:
Ömrünü nerede tükettiğinden; ilmi ile amel edip etmediğinden; malını
nereden kazanıp nereye harcadığından ve bedenini nerede yıprattığından sorulacaktır" (Tirmizi,
Kıyame, 1)

İnsan Bütün Uzuvarını Haramlardan Korumakla Yükümlüdür

Gözü ile bakılması haram olan şeylere bakamaz, kulağı ile dinlenmesi haram olan
sözleri dinleyemez, eliyle, haram fiilleri işleyemez, midesine haram lokma koyamaz,
ayaklarını haram yollarda kullanamaz, kalbi ile zihni ile haram ve günah şeyleri
düşünüp planlayamaz.

Müfessirlerin beyanlarına göre insanın uzuvlarından her biri fiil ve davranışlarından
hesaba çekilecektir.

Kalp, inandığı, düşündüğü, planladığı, yapmaya azmettiği şeylerden;
göz, gördüğü ve baktığı, kulak, duyduğu ve işittiği şeylerden
sorgulanacaktır.

Mesela insana âhirette “dinlemen helal olmayan şeyi niçin dinledin, bakman
helal olmayan şeye niçin baktın” diye sorulacaktır.

Ancak kötü ve haram olan bir şeyi yapmaya niyet eder de sonra bu niyetinden
vazgeçerse sorumlu olmadığı gibi kötülüğü terk etmesinden dolayı
sevap da kazanır.

Rahmetin Bolluğuna Bir Baksana

عَنْ
النَّبِيِّ
(صعلم) فِيمَا
يَرْوِي عَنْ
رَبِّهِ
عَزَّ
وَجَلَّ
قَالَ قَالَ
إِنَّ

اللَّهَ
كَتَبَ
الْحَسَنَاتِ
وَالسَّيِّئَاتِ ثُمَّ
بَيَّنَ
ذَلِكَ
فَمَنْ هَمَّ
بِحَسَنَةٍ
فَلَمْ
يَعْمَلْهَا
كَتَبَهَا
اللَّهُ لَهُ
عِنْدَهُ
حَسَنَةً
كَامِلَةً
فَإِنْ هُوَ
هَمَّ بِهَا
فَعَمِلَهَا
كَتَبَهَا
اللَّهُ لَهُ
عِنْدَهُ
عَشْرَ
حَسَنَاتٍ
إِلَى سَبْعِ
مِائَةِ
ضِعْفٍ إِلَى
أَضْعَافٍ
كَثِيرَةٍ
وَمَنْ هَمَّ
بِسَيِّئَةٍ
فَلَمْ
يَعْمَلْهَا
كَتَبَهَا
اللَّهُ لَهُ
عِنْدَهُ
حَسَنَةً
كَامِلَةً
فَإِنْ هُوَ
هَمَّ بِهَا
فَعَمِلَهَا
كَتَبَهَا
اللَّهُ لَهُ
سَيِّئَةً
وَاحِدَةً

"Yüce Allah, iyilik ve kötülükleri takdir edip yazdıktan sonra bunların iyi ve

kötü oluşunu şöyle açıkladı: "Kim bir iyilik yapmaya niyet eder de yapmazsa Allah katında bu iyi niyete tam bir iyilik yazar. İyilik yapmak ister ve yaparsa Allah bu kimseye on katından yedi yüz katına kadar hatta daha fazla sevap yazar. Bir kimse kötü bir şey yapmak ister fakat bundan vazgeçerse Allah bu kimseye tam bir iyilik sevabı yazar. Kötü bir fiil yapmayı ister ve yaparsa ona bu yüzden bir tek kötülük günahı yazar." (Buhari, Rikak, 31)

Çnkü ameller niyetlere göre değer kazanır. Ancak kişinin yapmak istediği kötülüğü kimseye söylememesi gerekir. Peygamberimiz (a.s.);

قَالَ
النَّبِىُّ
(صعم) إِنَّ
اللَّهَ
تَجَاوَزَ
لِى عَنْ
أُمَّتِى مَا
وَسْوَسَتْ
بِهِ
صُدُورُهَا،
مَا لَمْ
تَعْمَلْ
أَوْ
تَكَلَّمْ

"Allah ümmetimin göğüslerinin kendilerine vesvese verdiği şeylerden, bunlarla amel etmedikleri ve bunları başkalarına anlatmadıkları takdirde kendilerini cezalandırmaktan vazgeçmiştir." (Buhari, Itk, 2528) buyurmuştur.

Yalan söylemek ve gıybet etmek günah olduğu gibi yalanı ve gıybet olan sözü dinlemek de günahtır. Yüce Allah, lanetlediği ve gazap ettiği kimseleri,

سَمَّاعُونَ
لِلْكَذِبِ
أَكَّالُونَ
لِلسُّحْتِ

“Onlar, yalanı çok dinleyen haramı çok yiyenlerdir.” (Maide, 5/42) şeklinde nitelemiştir. Göz, kulak, kalp ve diğer organlarımız birer nimettir, bu nimetlere şükredilebilmesi için bu uzuvların iyide kullanılması gerekir.

Ne Kadar da Az Şükrediyorsunuz

قُلْ هُوَ
الَّذِي
أَنشَأَكُمْ
وَجَعَلَ
لَكُمُ

السَّمْعَ
وَالْأَبْصَ
75;رَ
وَالْأَفْئِ
83;َةَ قَلِيلًا
مَّا
تَشْكُرُونَ

“ (Ey Peygamberim!) De ki: “O Allah, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz.” buyurmuştur (Mülk, 67/23).

Allah'ın Nimetlerini Sayamazsınız

وَآتَاكُم
مِن كُلِّ مَا
سَأَلْتُمُو
07;ُ وَإِن
تَعُدُّواْ
نِعْمَتَ
اللّهِ لاَ
تُحْصُوهَا
إِنَّ
الإِنسَانَ
لَظَلُومٌ
كَفَّارٌ

O, Kendisinden isteyebileceğiniz her şeyi size verdi. Allah'ın nimetini saymak isterseniz sayamazsınız! Doğrusu insan çok zalim, çok nankör. (İbrahim, 14/34)

Ey İnsan! Seni Aldatan Nedir?

يَا أَيُّهَا
الْإِنسَانُ
مَا غَرَّكَ
بِرَبِّكَ
الْكَرِيمِ {6}
الَّذِي
خَلَقَكَ
فَسَوَّاكَ
فَعَدَلَكَ {7}
فِي أَيِّ
صُورَةٍ مَّا
شَاء
رَكَّبَكَ {8}

6- Ey insan! İhsanı bol Rabb'ine karşı seni aldatan nedir?

7- O Allah ki seni yarattı, seni düzgün yapılı kılıp ölçölöl bir

biçim verdi.

8- Seni (çeřitli suretlerden) dilediđi řekilde tertib etti. (İnfitar, 82/6)

08/07/05

Şükrü Kılıç - Abdul

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)